

ملاحظات اقلیمی و مدیریت انرژی در معماری بومی (مطالعه موردی: استان هرمزگان)

فاطمه حسن پوری¹، امیر بهمنی چاهستانی²

- 1- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه پیام نور واحد بندرعباس، آدرس: بندرعباس، بلوار آزادگان، کوچه آل احمد 2
fatimahasanpoori@gmail.com
- 2- هیئت علمی دانشگاه فنی حرفه ای هرمزگان، آدرس: بندرعباس، دانشگاه فنی حرفه ای هرمزگان.
Amirbch2@yahoo.com

چکیده

امروزه محیط زیست، صرفه جویی در مصرف انرژی های فسیلی و توسعه پایدار به مباحث بسیار مهم و رایج در سطح بین المللی تبدیل شده اند. به طوریکه حفظ منابع طبیعی و هم زیستی با شرایط اقلیمی میل به یکی از مهم ترین تدابیر در معماری و شهرسازی شده اند. شرایط جغرافیایی و اقلیم در شکل گیری محیط سکونت انسان دخالت مستقیم دارد. در ایران به علت دارا بودن اقلیم های متنوع، معماری های بومی هماهنگ با اقلیم بوجود آمده است که در چنین بناهایی، به کار گیری مصالح بوم آورد و همچنین کاهش مصرف انرژی با استفاده از معماری بومی موجب پایداری محیط و صرفه جویی در مصرف انرژی گردیده است. عامل اساسی که در بیشتر بناهای بومی جهت ایجاد آسایش برای ساکنان به چشم می خورد، هماهنگی با عوامل اقلیمی آن منطقه میباشد، که این هماهنگی را می توان در فرم بنا، نوع مصالح و عناصر معماری به کار رفته در بنا مشاهده نمود و از طرفی شاهد این موضوع هستیم که در نظر گرفتن عوامل اقلیمی مصرف انرژی در بناهای بومی نیز کاهش یافته است. در مقاله پیش رو سعی شده است با بررسی نوشته ها و مقالات و مراجع مختلف اصول و ویژگی معماری بومی در اقلیم گرم و مرطوب ایران و در استان هرمزگان شناخته و استخراج شود و در نهایت چگونگی ملاحظات اقلیمی و مدیریت انرژی در بناهای بومی این استان بررسی گردد.

واژه های کلیدی: معماری بومی، اقلیم گرم و مرطوب، مدیریت انرژی، استان هرمزگان، توسعه پایدار

1- مقدمه

تعامل با طبیعت و محیط زیست همواره از موضوعات مورد توجه بشر بوده است، در مبحث معماری نیز این دیدگاه همواره مورد توجه بوده است. با توجه به معماری گذشته در بوم های مختلف تعامل موفق انسان و طبیعت و فائق آمدن بر تهدید های طبیعی قابل مشاهده است. از اینجاست که ما شاهد معماری بومی گوناگونی در کشورهای مختلف جهان همخوان با اقلیم و فرهنگ باشیم که ویژگیهای خاص منطقه خود را نشان می دهد. در ایران به علت دارا بودن شرایط گوناگون اقلیم و فرهنگ ویژگی خاصی دارد و معماری های متفاوتی هماهنگ با اقلیم در آن بوجود آمده است.

کشور ایران به علت گستردگی جغرافیایی دارای چهار اقلیم گوناگون می باشد که شامل گرم و خشک، سرد و کوهستانی، معتدل و مرطوب و گرم و مرطوب می باشد. در این بین اقلیم گرم و مرطوب حاشیه نوار جنوبی کشور یعنی امتداد سواحل خلیج فارس و دریای عمان را شامل می شود. ساختمان های بومی ساز و بافت سنتی این اقلیم به علت فقر فرهنگی مردم منطقه و دور بودن از مراکز دانشگاهی اصلی در رشته ی معماری کمتر مورد توجه قرار گرفته است. به اعتقاد ما بناهای این بافت نیز مانند دیگر مناطق بافت سنتی دارای خواص ویژه ای است. فقر بیشتر مردم منطقه نسبت به سایر نقاط کشور و سختی شرایط اقلیمی باعث توجه بیشتر مردم به اصول معماری ای از جمله بوم آورد بودن مصالح، قابل بازیافت بودن، ساده گرای و در عین حال تامین نیاز های مادی و معنوی آنان شده است.

یکی از دلایل ساده برای اثبات این موضوع که معماری گذشته به نوعی با تعریف معماری پایدار سازگار است عدم وجود سوخت های فسیلی و تکنولوژی های جدید در معماری و ساخت و ساز گذشتگان بوده است. به همین دلیل معماران در گذشته محکوم بودند که ساختمان را به نوعی طراحی کنند که بیشترین هماهنگی را با محیط خود داشته